

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ
КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ XX СЪЕЗДИЗИ

СЭКП-нин XX съездизинин Мандат комиссиясынын илеткели

Эш А. Б. АРИСТОВТУҢ илеткели

Эштер! Мандат комиссиясынын ажылынын түнөөлөрүн сьездиге илеткээрин чөпшөөр көрүр.

Партиянын XIX съездизинин үнөзөнүн Уставында көрдүнгөн хуусааны барыч-даалап чыгып-дыр, Устав баугаар ээ-чегин сьездизини дөрт чылда бир удаа-дан эвез чыккандар болбай. Ол чорук партиянын иштики амдыралынын хөгжүдөзүнө улуг ужу-дузаны, чүгө дөс сьезд партиянын дөди органы болур.

Коммунист партиянын үндөзлөткөч болгон баштыкчысы улуг Ленин партия тургузушкунуну принциптерин болгон партияны амдыралын нормала-рып ачылган кыган, оларын боттанды-лары бистин партияныска бузулбас идея-политикти болгон организастык чангыс эпти, бекис сагыла-чурмуну, чайгалын чок туртуштук чорукту болгон ажычы чоннарын массалары-биле улам-на быжгып турар харылааны кезеде хан-дырып келген. Партиянын иштики-биле болгон оң организациаларынын чогу-чалы ажы-чорудуга чүгө ууруту-ганын коллективтик чорунуну принци-пни шыгып сагып болз болдунар, ол дөргө коммунист тургузушкунуну соругаларын шын билгирин болгон че-диншиктин шиптирээринин чайлаш чок негедес болур деп Ленин өөрткөн.

СЭКП ТК-нын 1953 чылда болгон июль пленуму партияны уурутууганын ол чу-гула принципни ийи-чангыс кижиге чу-дур чоруктан төртүнүн каржы чөр-чүшкүнү илереткен болгон партияны уурутууга үстүндөн алаага чедир кол-лективтик чорукту дугайында, партия организациаларынын илдепейин, иници-ативаны, бот-шыктыгынын бүгү кемчи-биле, бедилер дугайында Ленинни ай-тышкынына амдыралга чайгалын чокка боттандырып негез.

Чокта чаа доогулган партиянын өт-чөт-сонгудалыг хурадалар, партиянын район, округ, хоорай, область, край кон-ференциалары, эвилелешкен республи-каларын компартияларынын сьездиз-ри партиянын иштики демократизмине улам ыңай калыбарышкынынын, пар-тияны массаларын бедик илдепейинин байдалына эртип, коммунисттерин идея-лиг өздөзүн болгон бөлөмөчкөч принци-пиздин, оларын ажыл-ишчинин болгон четпестерге итешпейин көргүсөн. Апаа коммунистер, конференциаларын болгон сьездизинин төлөөлөрү партия-нын уурутуу органнынын ажылын то-даргай чугаазактын, ажыл-агый болгон культура тургузушкунуну талазы-биле партияны ажылын практиктик соруга-ларын тодарай, партия комитеттерин, ол ышкап СЭКП-нин XX сьездизинин төлөөлөрү сонгаан.

Партиянын бүгү область, край конфе-ренциаларына болгон эвилелешкен республикаларын компартияларынын сьездизинин партия комитеттеринин кижигүнеринин болгон СЭКП-нин XX сьездизинин төлөөлөрүн сонгудалары бистин партияныска хурааларын бу-зулбас чангыс эвезини демдө-биле эркен-нин сьездиге дындалыр херек деп Мандат комиссиясы санал тур.

Партиянын XX сьездизинин төлөөлөр сонгудалары бүгү партия организаци-аларына партиянын Уставын негедес-леринге шыгып дүжүр кылдыр чор-

туганын Мандат комиссиясы доктаат-кан. Сьездиге төлөөлөр сонгудалары хаалагы (чажыт) батылашкын-биле чо-рутунган. Сьездиге сонгутурун бүгү төлөөлөр батылашкыннын эргежок чу-гула хей нурууун алганын төлөөлөдөш-кыннер хынадазы көргүсөн. Сонгуда-ларын доктаатынган чуркунун хажы-дышкынны болбаан. Сьездиге олур-жуп турар бүгү төлөөлөрүн төлөөлөдөш-кыннери ылап шын деп комиссия санаан.

Эштер! СЭКП-нин XX сьездизинин төлөөлөрүн сонгудар, партиянын мурнуку XIX сьездизини шыккан, партиянын 5 муң кижигүнеринин бир бадылаар эргелиг төлөз болгон партия кижигүнеринин 5 муң кандидаттардан бир чөвүдээр эргелиг төлөз сонгуп төлөөлөдөш нормалын Топ Комитет база доктааткан турган. Ону баугаар партиянын XX сьездизинин шипуу бадылаар эргелиг 1355 төлөөлөр болгон чөвүдээр эргелиг 81 төлөөлөр сонгуту-ган. Ааразын-биле олуршпайн турар бадылаар эргелиг 62 төлөөлөрдөн алгы бүгү сонгутурун төлөөлөр сьездиге олур-жуп турар.

СЭКП-нин XX сьездизинин мурнуку сьездизин 77 төлөөлөр хей сонгутурун, ол болза бистин партияныска хурааларын өздөзүн-биле тайылбырлатынар. Ам үдө Совет Эвилеленин Коммунист партияны 7.215.505 кижини каттышты-рып турар, оң иштинде партия кижигү-нери 6.795.896 болгон партия кижигү-нерине кандидаттар 419.609. Партиянын XX сьездизинин—1952 чылдын октябрь 1-ле партия бөдүнү хурааларын 6.013.259 кижигүнеринин болгон партия кижигүнерине 868.886 кандидаттар, а шипуу 6.882.145 кижигүнеринин.

Партиянын XIX сьездизинин сонга-ан эркен үдө коммунисттеринин нити саны 333.360 кижигүнеринин ол саннарын кыстур-дур. Ол үнө дүргүзүлү партия кижигүнеринин саны 782.637 кижиге өскөн, СЭКП кижигүнеринин кандид-тарын саны харын-даа 449.277 кижиге өскөн, оң-биле холбаштыр XX сьездиге чөвүдээр эргелиг төлөөлөр 86 кижиге эвез сонгутурун.

Мурнуку сьездиге денгээр СЭКП-ле партия кижигүнеринин кандидаттарын нити санынын барды ийи катап эвез-жөөн партия организациаларынын пар-тия кижигүнеринин кандидаттар-биле ажылы экжизин-биле тайылбырлатынар, оң түнөөлөдөш партиянын XIX сьездизинин чедир стажы эркен кандидаттар-нын элзэн кезе Совет Эвилеленин Ко-ммунист партияныска кижигүнеринин хураалын алдыган.

Партиянын хурааларын өздөзүнүн дугайында сан мөдөөлөр чүнү дугайы чугаалап турармы? Олар болза Ленинни чугаалазын-биле алгыра, бистин үнө-ни угааны, алдары, арын-нууру болуп турар коммунист партияныска бистин чуртувусту-н ажылы чоннары коммунист нити-тигдиге тургузары дөш демиселге ботта-рынын шыгалтыгын уурутуучу кыл-дыр көрүп турарын херечилеп турар. Массаларын иштелин партия ажыл-хе-ректер-биле, бөдүнүн шын политиканы-биле чаалап алган.

Коммунист партия болза ажылы-нын агынны ажы-төү, партия уласту-н төртүнгөн болгон апаа шыны-биле бараан болуп турар. Ажылчы массалар-биле пар-тиянын хан-дамын хан-дамын хан-дамын, партия биле уластуу бузулбас чан-гыс эвезини алыс үнө дөтүмдө.

Ажылчы эвезини алыс үнө дөтүмдө. Ажыл-чы агынны, колхозчу тараачынын болгон совет интеллигенциянын эң өкүл төлөөлөдөш бистин партияныска хурааларын каттыжып кирер деп турар чүткүзү база оң-биле тайылбырлатынар. Коммунизмдин материал-бүдүрүлгөсү суурун тургузарынын мерген Ленинни политиканы, аар индустрияны колхозчу хөгжүдөрүнүн политиканы чаа-да, эргидеги-даа үлөтүр төптүнүн болгон районнарын улам ыңай өздөзүнө ил-еретинген. Ол чорук ылагына Уралда болгон Сибирде, Казахстанда болгон бистин чуртувусту эске-даа хей-хей районнары-нын ажыл-агый хөгжүдөзүнүн чижээ-ден көстүр.

Чижээ, Кузбасс ам хөмүр даш тывар талазы-биле чуртта ийги черин элзеп турарын билдирер. Челябинск область үдө революция мурнунагы Россия-нын бүгү металлургия үлөтүрүнүн ийи катап хей металлургия бүдүрүп ууруту-турар. Башкыриянын болгон Татариянын анык нефть үлөтүрү дүргөн темпир-биле хөгжүшүшкан, чуртта биги черлер-нин бирези болу берген. Оң-биле калы-дыр өртүр районнарын база чедимши-ник хөгжүп турар.

Улутурун хөгжүдөш-биле кады ол индустриалыг төптөргө ажылычын агы-быс ууктук чокка өөрү турар. Ам үдө Уралын үлөтүрүнүн бүгү адырларында 1940 чылдагызында ийи чыгыс катал хей ажылычын болгон албан-хаакчылар ажылдап турар. Оң-биле холбаштыр партия организациалары өөрү база быжы-гып турар. Свердловскин партия орга-низациалары 119.784 коммунисттерин кат-тыштырып турар, оларын чартык хирези үлөтүрде ажылдап турар. Челябинскин партия организациаларында 91.550 комму-нистер, Кемеровонунда—78.302 комму-нистер санатынын турар. Ол организаци-аларын коммунисттеринин 40 ажыг ху-зу база-ла үлөтүр бүдүрүлгөсине ажыл-дап турар.

Сьездиге эң хей төлөөлөр болза чур-тук кол-кол үлөтүрүг районнарын төлөөлөр болуп турар. Чижээ, Мексиканы партия организациалары сьездиге 150 төлөөлөр, Ленинградты—66, Свердлов-скин—26, Горькийни—21, Куйбышев-ни—20, Челябинскин—19, Башкырия-нын болгон Татарияны—17, Башкырия-нын болгон Кемеровону—16—16 төлөөлөр сонгаан.

Украинаын Коммунист партияны-нын партия организациалары сьездиге бадылаар эргелиг 191 төлөөлөр сонгаан. Киев областын партия организациалары 20 төлөөлөр, Сталинград болгон Харьков-ту—18—18, Днепродзержинск—15 төлөөлөр сонгаан.

Эске эвилелешкен республикаларын компартияларынын эң хей төлөөлөрлөр болза: Казах ССР—50 төлөөлөр сон-тавтып, Грузия ССР—38, Белорус ССР—33, Узбек ССР—30, Азербайжан ССР—26 төлөөлөр.

РСФСР-нин составында чаа тургусту-ган—Армавир, Батавоно, Белгород, Ка-менск, Камчатка, Липецк, Магдала облас-тарын, ол ышкап Украин ССР-нин Чер-кассы обласынын партия организациа-ларынын төлөөлөр агы сьездиге эң баш-тай кирип турар.

Бистин чуртувусту улустарынын на-йырамы, пролетар интернационал бо-ла, Коммунист партиянын национал по-литиканын бузулбас үнөзүн болур.

Бистин үнөни угааны, алдары, арын-нууру болуп турар
Коммунист партияны бистин чуртувустун ажылчы чоннары
коммунистг иштилелди тургузары дөш демиселге боттарынын
шылтатынган удуртукчузу кылдыр көрүп турар.

Сьездизинин төлөөлөрине орустар, украин-нер, белоруслар, уйбектер, казахтар, грузинер, азербайжаннар, литовтар, молда-ваннар, латыштар, киргизтер, таджиктер, армяндар, туркменер, эстоннар, карел-дер, финнер, татарлар, башкирлер, поляк-тар, еврейлер, буряттар, чуваштар, мор-вийнер, умуруттар, осетинер, комлер, якуттар, марийлер болгон эске-даа наци-оналдарын партия кижигүнерини сонг-утурулаан.

Сьездизин хей национал составынн фактым бистин күрүнөни улустарынын бузулбас найырамын көргүзүп, национал айтыргын шиптирээринде Ленинни политиканын чедимшиктинин дугайы, национал кадрларын өстүрер партия-нын сагыш салыгыр көрүп турар ду-гайын херечилеп турар.

Бистин партияныска үнөзүн болуп партия эге организациаларынын санынын дугайын сьездиге илеткээр эргежок чу-гула деп санап тур мен. Партия эге орга-низациаларын нити саны ам 350 муң ажыг. Үлөтүрде партия эге орга-низациаларын саны 3.870-ге көвүдөн бол-гон шипуу 43.061 болуп турар, транс-портта 1.946-га болгон тулуда 1.887-ге көвүдөн, ол болза үлөтүргө, транспорт-ка болгон тулуда партиянын уурутула-ганын күштөлгөн дугайын чугаалап ту-рар.

XIX сьездизинин сондагы үдө бистин партияныска кезеде ажыл-агыйн күштүг көдүрү талазы-биле улуг хемчеглерин боттандыргын билирин болгой. Кезеде ажыл-агыйн улам ийи көдүрү талазы-биле чугула хемчеглерин бирези болза, кур болгон курукан черлерин шипа-лып алгып болгон. Коммунист партия-нын кылгыры-биле чуртук аян-бүрү районнарыдан кур черлер шипа-лып алгырыла чүс-чүс муң ажылы чоннар келген. Чүс-чүс чаа совхозтар организа-тынган турган. Оң-биле холбаштыр совхозтарын партия эге организациа-ларын саны дык көвүдөн. Чүгө Казах-станда болгон Алтай совхозтарын чаа 338 партия эге организациалары тургу-тунган.

Холхозтарын партия эге организациа-лары база хей апарган. XIX сьездиге че-дир холхозтарга 76.355 партия эге орга-низациалары турган болза, ам олар 80.015 болуп турар азы 3.660 партия организациалары хей болгон. Холхозтар-нын партия организациалары ам улам-на улуг апаргаланын чугаалаа чогуур. 1952 чылда холхозтарын 26-дан 100 че-дир коммунисттерин партия организациа-лары чүгө 5.034 турган. Агы үдө ыл-дыр организациалары 6 муң ажыг. 100 ажыг кижигүнерин болгон партия ке-жигүнерин кандидаттарын партия эге орга-низациалары холхозтарга база бар.

Оң-биле кады амга чедир 7.356 хол-хозтарга партия организациалары чогу-н, 10.850 холхозтарга партия организациа-лары эвез санын, оларда 3-тен 5 че-дир коммунистер бактап турарын чугаа-лаа чогуур. Ол болза, хей-хей обкомнар болгон райкомнар кезеде ажыл-агый бүдү-рүлгөсүн мурунчаларын болгон чартыкчыларын, колхозчу тараачынын эң өкүл кижилерин кирип ал турган, партия хурааларын өстүрерине кичээ-ли сабыян турарын дугайын чугаа-лап турар.

Эштер! Бистин Чазавыс тайбын по-литиканы чорутушкан, Ческиг Кустер-нин сан составын дык кызырган болгон чүгө 1955 чылда армидан болгон флот-тан 640 муң кижини демобилизастан Оң-биле холбаштыр Совет Армияда бол-гон Шериг-Далай Флотунда партия эге организациаларын болгон коммунистер-нин саны эвезжөөн. 145 муң чыгыс ком-мунистер армиядан болгон флоттан улуг ажыл-агыйына эң келген болгон ам тайбын, тургузучу күш-ажылда ажыл-дап турарлар.

Эштер! Бистин Коммунист партияныс-ка болза, Совет Эвилеленин политиктиг, ажыл-агый болгон культура амдыралы-нын бүгү адырларында уурутуучу күш болуп турар. Ол чорук сьездизинин төлө-лөрүн составында чаа тодаргай илерет-турар.

Партия болгон совет органнын ажылдакчылары, үлөтүрүн, транспорт-тук, тулугун, кезеде ажыл-агыйн, са-дынн ажылдакчылары, а ол ышкап культураны ажылдакчылары, Совет Ар-миянын болгон Шериг-Далай Флотунун партия организациаларын төлөөлө-лөр сьездиге сонгутурун.

Сьездиге 506 партия ажылдакчылары, 177 совет ажылдакчылары, 12 профес-си болгон 8 комсомол ажылдакчылары олуржуп турар. Сьездизин бадылаар эр-гелиг төлөөлөрүн нити санында пар-тиянын төп органнын ажылдакчы-лары 1,4 хуу, партия обкомнарын, крайкомнарын болгон эвилелешкен республикаларын компартияларынын ТК-ларын ажылдакчылары—16,6 хуу, партиянын округкомнарын, хоором-нарын, райкомнарын болгон партия

эге организациаларын ажылдакчылары — 19,3 хуу болуп турар.

Бүдүрүлгө шипуу ажылдап турар төлө-лөр партиянын эркен XIX сьездизин-ге денгээр, агы сьездиге дык хей бо-луп турар. XIX сьездиге турганында бол сьездиге ажылынын төрөл айы-биле ажылчылар 2,7 катап хей болгон кол-хозчулар 2 катап хей олуржуп турар. Сьездизин бадылаар эргелиг төлөөлөр-нин нити санында 438 кижиге бүдүрү-гөш шипуу ажылдап турар, олардан 251 кижиге үлөтүрде болгон транспортта база 187 кижиге кезеде ажыл-агыйда ажылдап турар.

Сьездизинин төлөөлөрүн нити саны-дан 95 кижиге Социалист Күш-ажылдын Маалырамы болгон 60 кижиге Совет Эвилеленин Маалыры аттыг.

Эштер! Бистин чуртка чорутууган культура революциясын бөдүнүп улуг үр-түлөөлөрүн улам улуу-биле берип турар. Совет күрүнө хей санын интеллиген-ция болуп турар. Оң-биле холбаштыр сьездизинин төлөөлөрүн составынн эр-тем билгирин дугайында сан мөдөөлөр ды-ка көрүштүк болуп турар. Бадылаар эр-гелиг 1355 төлөөлөрдөн 758 кижиге дөдө эр-темин, 116 кижиге дооспаан дөдө эртем-ник болгон 169 кижиге ортумак эртем-ник. Ичанган сьездизинин төлөөлөрүн 80 хуу хирези дөдө, дооспаан дөдө болгон ор-тумак эртем-ник.

Эртем билгирин талазы-биле партиянын составын дугайында сан мөдөөлөр дык солун болуп турар. 1956 чылдын январь 1-ле партиянын 801.384 кижигүнери болгон кижигүнерге кандидаттар дөдө эртем-ник, 256.856 кижиге дооспаан дөдө эртем-ник. Дөдө болгон дооспаан дөдө эртем-ник 1.058.240 партия кижигүнерин болгон кижигүнерге кандидаттар СЭКП-де бактап турар, ол болза партиянын нити составынн 14,7 хуу болуп турар. 1952 чылда СЭКП-нин XIX сьездизинин чедир партиянын хурааларын дөдө бол-гон дооспаан дөдө эртем-ник партия ке-жигүнери болгон кандидаттарын 11,8 хуу турган. Ортумак эртем-ник 1.593.505 кижиге СЭКП-нин хурааларында бактап турар, азы партия кижигүнеринин болгон кан-дидаттарын нити составынн 22,2 хуу болур. Дөдө эртем ортумак эртем-ник 2.127.862 кижиге бар, азы 29,7 хуу.

Билигирин бүгү адырларын бекке мергилетип тускай эртем-ликтерин белет-көөр талазы-биле Совет Эвилел дөдөдө биги чөдө үгөн. Эртемни хөгжүдөр, улам ыңайы техниктиг депшиле, социалист-тик ажыл-агыйн эргелеринин мурунчы болгон бүдүрүлгөч методтарын илел-төөр талазы-биле, совет уластуу чыры-лынын ыңайын болгон калымын кама-талынын талазы-биле совет интеллиген-ция бистин күрүнде дык улуг ажылы күдөсүп турар.

Совет Эвилеленин Коммунист партия-нын хурааларында дөдө болгон тускай ортумак эртем-ник 1.877.773 тускай эртем-никерин бактап турар.

Ол саннар болза, бистин чуртка культу-раны улуг хөгжүдөш дугайын, бистин партияныска кижигүнеринин дугайы-нда болгон бүгү совет уластуу культуруг де-нинин чайгалын чок өздөзүнүн дугайын чугаалап турар. Чокку чылдары алымы беш чылды боттанышкынын түнөөлөдөш совет кижилерин культуруг де-нинел улам бедик көдүрүлү дөдө чиги-нел чок.

Партия организациаларын хей ну-рууу партиянын күштерин шипир бол-гон таарыштыр тургузар талазы-биле боттарынын практиктиг ажыл-чорудуга-зынга оочун болгон анык кадрларын үлөтүр таарыштыр дугайында, чаа ажылдакчыларын дилин-биле депшилер болгон хоочун кадрларын камныг көөр база аларын хей чылдыг дуржулгазын ажыл-даар дугайында сагыш салып турар ду-гайын төлөөлөрүн составынн партия ста-жында, а ол ышкап назар харныч дугайында сан мөдөөлөр херечилеп турар.

Бадылаар эргелиг төлөөлөрүн составы-нын бештиг бир кезе (20,3 хууу) 40 хар чедир, 40-ден 50 хар чедир—55,7 хуу, 50 харды өртү —24 хуу болуп ту-рар.

Партиянын сьездизинин төлөөлөрүнн санында 500 чыгыс кижиге сөөлү 3 чыл-ларын дургуулаа улам харыскалалыг партия, совет болгон ажыл-агый ажыл-чыне депширген турган.

Чажыт байдалга болгон хамааты дай-нын чылдарында революстуг демисел-лик калыг берге шикозаны эркен калы-нын бистин партияныска болгон оң Топ Комитет онд кичээгелгил көрүп турар, ол дугайын бистин сьездизинке хоочу-болышкыннерин—Ленинчилерин, болыш-кын гвардиянын демиселге калынал-галдыр төлөөлөчүлөрүн сонгааны хер-ечилеп турар! Бистин партияныска бол-гон бистин уластуу улуг революстуг чангалын коммунистер болгон бүгү со-вет кижилер ыдыкты-биле хундупе-турар.

Сьездиге Октябрьни социалистг Этуу революциянын мурунда партияга кир-ген 22 төлөөлөр, 1917 чылдан 1920 чылга чедир партия стажыг 60 төлөөлөр олуржуп турар. Сьездизин оон өскө төлө-лөр партия стажынын талазы-биле да-разында байдал-биле хуваатынын турар: 1921 чылдан 1930 чылга чедир—24,9 хуу; 1931 чылдан 1940 чылга чедир—34 хуу; 1941 чылдан 1945 чылга чедир —21,6 хуу; 1946 чылдан болгон оон сон-гаар—13,4 хуу.

Сьездизинин төлөөлөрүнн составында хероженнерин санынын дугайында айты-рыкта доктааза чөтүр. Сьездизин бады-лаар эргелиг төлөөлөрүн аразында 193 хероженнер бар, азы төлөөлөрүн нити санында 14,2 хуу болуп турар. СЭКП-нин XIX сьездизинин хероженнер 12,3 хуу, XVIII сьездиге—9,1 хуу турган. Дараа-зында организациаларын төлөөлөрүнн составында хероженнер хей: Иваново-нун 41,7 хуу, Рязанын—30 хуу, Азери-байжанын болгон Татарияны—23—23 хуу. Хей-ини-политиктиг амы-чалга болгон бүдүрүлгө ажыл-чоруда-га хероженнерин илдепейинин күш-тегени-биле холбаштыр партиянын хура-аларында хероженнерин саны көвүдөн. Хей-хей хероженнер партия болгон күр-не аппаратында, үлөтүрде болгон кезеде ажыл-агыйда харыскалалыг албаннарда ажылдап турар. Бистин партияныска шипуу 1.414.456 хероженнер бактап турар. Партия оларын санында XIX сьездиге турганына денгээр 95.488 кижиге, а XVIII сьездиге турганына денгээр 1.080.635 кижиге неменеш.

Хероженнерин уурутуу ажылче деп-шилер херекте партиянын чамык орга-низациалары ам-да эвез кичээгел салып турары көсү-дүр. Ротостун бадылаар эр-гелиг 15 кижиге төлөөлөрүнн составы-нда чүгө чангыс херожен бар деп фак-тын чүгө оң-биле тайылбырлап болур, ычкарга ол организациалар херожен коммунисттерин нити саны 12.748 болуп турар. Армениянын Коммунист партия-нын 14 кижиге төлөөлөрүндө чүгө чангыс херожен бар, ычкарга Армения-нын партия организациаларында шипуу 14.876 хероженнер бар.

Эштер, Владимир Ильич Ленинни чугаалазы: «Херожен ажылчыларын болгон тараачынын аразында биске билгирин турарын хей катап көөй ор-ганизациа талантылар, практиктиг адил-херекти билгир-биле таарыштырып шы-лаар аргалы кижилер бар дөдөгине чиги-нел чок...» Ол дугайы эш Никита Сер-геевич Хрущевтин шлеткелинде база четчир бурууду-биле чугаалаганын. Ол Ленин-ни айтышкынын утуп болбас.

Чөвүдээр эргелиг төлөөлөрүнн составы-нын дугайын илеткөөр чөпшөөр көрү-р.

Чөвүдээр эргелиг кылдыр сьездиге сон-гаан 81 төлөөлөрдөн 19 кижиге партия ажылдакчылары, 57 кижиге совет албан-черлерин болгон хей-ини организациа-ларда, үлөтүрде, транспортта болгон ту-луда, кезеде ажыл-агыйда ажылдап турар. 50 ажыг төлөөлөр дөдө болгон дооспаан дөдө эртем-ник, 10 төлөөлөр—ортумак эртем-ник.

Чөвүдээр эргелиг төлөөлөр партия ста-жынын талазы-биле дараазында байдал-биле хуваатынын турар: 1920 чылга чедир—3,6 хуу; 1921 чылдан 1930 чылга чедир—11,1 хуу; 1931 чылдан 1940 чылга чедир—24,7 хуу; 1941 чылдан 1945 чылга чедир—30,9 хуу; 1946 чылдан болгон оон сонгаар — 29,7 хуу.

Эштер!

Совет Эвилеленин Коммунист партия-ны улам улуу-биле өскөдөн болгон бы-жыкканын, ажылчы чоннарын массала-рын, күрүнө аппаратынын бүгү адырла-рын, үлөтүрүн болгон кезеде ажыл-агый-нын уурутуу чаа дуржулгазы-биле баалан, партия тургузушкунуну Ленинни принциптеринин үндөзлөткөч бөдүнүн ажылын чайгалын чокка сайы-рангайынын турарын XX сьездизинин төлөөлөрүнн составын дугайында чугаалаан сан мөдөөлөр көргүзүп турар. Улуг ажыл-агыйнын бүгү адырларына улам ыңайы техниктиг депшилер баштап шылаар аргалыг, социалистг ажыл-агыйн организациаларын хей санын кадрларын партия сагыш салышкынын өстүрүп база депшидип турар.

Агы сьезд партиянын

Февраль 16-ның кежээки хуралы

совет литератураның хөгжүлдезинин ай-
тырыгларына хамаарыштырган.

Бистия литературавис болгаш уран чутурус чутас болуңуң ута-шыныры байлаанын тазы-биле сайзыран болур эвес, харын уран-чечениниң кужуңуң болгаш мергежialiинин тазы-биле байлакты болур ужурул деп эш Сурко медегелес. Совет чогаатчылар боттарына чогаалын уус-биле улам сырый харыялаштыр, ооң амыгыраын хааны-биле болгаш ужурул. Партияын болгаш ооң Топ Комитетиниң дузасы-биле Бистия ачыт-чорудууга тазы чептерсти чогаалы болгаш бистия литература-сти коммунион тургузуучуларына талентин болгаш амыгыраа биле.

Румыниянын ажилчын партиясынын ажилчын ангызынын болгаш бүгү румын улустун мурнундан эш Георгиу-Деж съездинге байыр, чедирген, олурүшканнар ону чылыш-биле утказан.

Улус-демократтыг тургуугунун турмуштагы чыңдалышында Румыниядагы азыркы чыңары социализмдин экономикалык үндөзүнүн тургуу-сунда шийирчилдик челишкенин чечим алаан деп эл Георгу-Дж чыгазган. Бүткүл чалдың декабрьда болган Румыниядагы азыркы партизандын сөзсиз социализмге уелетпүрү улам мынй дей-гүр болган алаа үнөзөлөш Көдө азыркы-гын социализмге чартылганын хан-пыр деп орулаганы туркусан.

Румын улаустун, совет улаустун болгач коммунисттик лагеринин булу улаустарынн аразинда бузуула кезе монге найыраа- ны быжылар дөш Румынын ажилынн партиязн туржун турар. Ол улаг найы- раады партия көгүздүн, могаг чок камта- лан турар.

Болудун ажилына Совет Эвилелинин Коммунисттик партиязынн ХХ съездинин улаг чединкиннин болурун аш Георгий-Дөш бул чүрөздөн күзөн бол- шат Совет Эвилелинин Коммунисттик пар- тизыннын алдары дөш, тайбынын, ле- гократиянын күчүлүг лагеринин алдары дөш, румын болгаш совет улаустарынн аразинда монге найыраалды болгаш акы- туна калы ажилдажылганын алдары дөш йөрөд саяган.

Февраль 17-ниң кезээни хуралы

Шийтширлерин күүседиригте улуг челин-
чиннерлиг болурун Совет Эвлексинин
Коммунистиг партиязынга чүрөктүн ханы-

Оон соонда эш Г. М. Маленков чүве чу-
таалаан.

Эш Н. Г. Игнатов (Торькийнц партия
организаци-ны) партиягн болгаш чага-
дун ху-буруе сартын салымшыннын
гүндөйлө Гөркий область индустрия-
ныг уугу тей болу берген деп эш Игнатов
тугалаан. 1913 чыл-биле дөмдөзгө
катар продукцияны бүүдүрү гүндүрү
196 катал эсен. Бөшкө беш чыла уел-
гүр тежүдөйлөниң орунда уугу бөшкө
область кылган. Ол үениң аштинде про-
дукция бүүдүрү гүндүрү 83 хуу эсен.

бухгалтерларга техниканың култураны
берүүдә, ачыкчынларның, мастерларның,
инженерларның болган техниктерини мер-
ежидлиг калдрлары өскөн. Олар әртемен-
дер-биле кады ачылдынылганга бедир бу-
тургучтуг ча машиналарны болташ
пробираторны ымылн турар. Индыг болза-
ааа чамлыг бултургакерлерини ачылдыны
ныма улут четистер бар. Оларны чалпа-
лар сорулга-биле партия организациязы
улут-ле болдунар аргаларны амыр деп
бултур чыгалаан.

Планнааппаратта четкестерге эш Игна-
ров докталан. Горькийнин автовозуру 16
сиринин автомашиналарын бүүдүрүп та-
руурун туруп, он-биле чергелештир чаг-
герелерин болгаш оян-даа эске он-оя
нэм-бүрү кылыгдарын бүүдүрүп уна-
тренин тазыы-биле ол заводка оналганы
серин туруп. Илалг чыгыраларын азовту
оостаан, чүтте атомобилдер бүүдүрүп
дүтүр кылдыр таарыштырар болза ажы-
кы болур ийик. Ол чорук 1960 чылда
авот автомашиналар бүүдүрүп дүтүрерин
арыи кып катан бөөдүлдүр арганы бээр.

Февраль 18-те съезд бодунун аямын
ргүчүлззөн.

* * *

Коммунистг партиянын ХХ съездин-
ин алынга байыр чедирген чүс-чүс теле-
мамалар болгаш чагаалар бз хунерге
зеп турар болгаш ол чага бурзү—бозу-
гун төрзөн мияаына совет улустун
зыйгаржоз мияаымынын керчез,
зеп чурттуу каабак улус массаларынын
оммунистг партия-биле бузулбас чандыг
иниын теледиз

След мурнун чарыжыга оларныкыгана кулаагелерин куустенинги дуйим, алдыгы беш чылдын оналгазын кууса бети де куудеринге белеини дугайын совет кижилер сыныгы рапортун турар. Чижэ, тогары Нирдай дурун гелекин саналы-биле беш чылдын тентугузе планнатынган куш-ажыкын бугурукузугуру динелни кууса бети де чили алурын даш чарыш бугура-де калбарганын Старо-Браматореккенин диктоникке атыг заводун кулектиния телеграммасында динналып турар. апрожесталь заводун металлургузары аттарынын аргаларын, куравыраарын кил корбуган, 1956 чылдын планын кууса бети де куудерин куузын ку-

Сталинградтын трактор заводунун коллективи XX съездеге изиг байыр чедирилгэр. Оларнын медеглен турары:
(Тенинги 3-кү арнаа)

Турциянын Чазанга Совет Чазактын нотазы

Турциянын девишкэриден СССР-ниң агаар делегмиче шарлар салып үндүрүп турарынын дугайында айтырыгын талашы-биле Турциянын Чазанга Совет Чазак

февраль 4-те нота чорутканын бистин пар-лавагыска моон мурунда-аа дыңдаган болгай.

Турциянын СССР-де онза болгаш Бүгүн

эргелит Захичин дэргин К. Н. Кавур февраль 11-де СССР-ниң Даштыкы Херектер Министрияниң Бирги Ораакчызы А. А. Громыкога чораша болгаш анаа даразындагы утталыг нотаны тутуш берген:

Совет Чазакка Турциянын Чазаның 1956 чылдың февраль 11-де нотазы

«Турциянын Захичин чери Совет Социалисттик Республикаларының Эвизелинин Даштыкы Херектер Министрствонун болу-нуң хүндүткөп турарын керечилеп турар болгаш Министрствонун 1956 чылдың февраль 4-теги № 29 нотазында чугаалып турар метеорологтук шарлар талашы-биле даразындагы чүдүлү боюнуң Чазанын айтмышкынын ёзуугар дыңдадыр алда-ры болуу:

Турциянын албан-хүдөөгелит эрге-чагыргалары улау бектик атмосфера байдал-дарынын дугайында медээлер алыр соу-ла-биле шарларын ажыглап тургаш, мете-орологтук шинчилелдерин америк албан-хүдөөгелит эрге-чагыргалар-биле калы ажылажып тургаш, чамдык үнчүл дү-гузунда чорудуп турар. Ол шинчилелдер-ин түнөөлери метеорологтук албанвизга-ла, ол болуп национал геофизика кон-ференцияларын ажыларгаш-аа ажыгыт болуп. Аватоли агенттелелинин 1956 чыл-дың январь 14-те чарлаан медээгелити Турциянын метеорологтук кол эргеледи ажылатканын турар шарларнын дугайында, а ол ышкыш оларга чоруп алыш-бүрү аппаратураның дугайында ылаптыг ме-дээлерин кирип тургаш, ол фактыларын тодаргайла-биле дамчыткан. Бир эвес ол

шарлар Турциянын девишкэригге көстүп келсе чүчү кылза чогуруу дээринин дугайын хөйге чарлаан ол-аа медээгелити база айткан турган. Ук шарларнын ужу-душкунуун улаанышкынын ылаптыг контрольду боттандырыр бир таз болдунар арга чок болганда, оларнын каа-дурин ылаптык-биле баш бурунгар көрүп шыдаас деп чүвени хөйге чарлаан ол медээгелити көргүзүп турар. Ёске талашында, метеорологтук сорулгаларга шар-ларын ажыглаары ниятиге хүлээп алдын-ган протекти болуп турар. Мыаарга шы-ла мындг сорулгаларга ажылатканын тур-ар совет бугурулгенин хөй санын шар-лар Турциянын девишкэригге база каш удаа көстүп келип тургалаан.

Мындг болганда Министрствонун нот-азында чугаалынып турар шарларнын совет девишкэригге дүжүп турарынын дугайында таварылгаларын болдунар чорук кылдыр санааа чогуур болгаш совет агаар делегмичин кылмагарын үрөөр дээн кан-дыг бир болза азы хөөн кылдыр көрбөс чогуур.

Агаар-биле сөөртүлгелерин аймык чо-коруунга мындг шарларнын кыжанышкы-нын болуп турарынын дугайында Минис-трствонун нотазында тайлыбырлатылган

сагындырыгга хамаарыштыр, мындг ян-зылыг дүжүлгаларын агаар-биле сөөртүл-гелери азжок күженишкенин мындг чурттарга бешин улау бектиктерге үргүчү чорудуп келгенин, мынчанга айттынган шарларын агаар-биле сөөртүлгелерге кан-дыг-аа аймыкты болдурбаанын эргежок чугулаанын барымдалап кылганын медээ-геле чогуур.

Чоруткан дүжүлгаларнын өртем болгаш хөй-ниити талашы-биле маргылдаа чок ха-рактеринин, а ол ышкыш херек кырында ол дүжүлгаларнын ужудушкунуар үе-лине чангыс-аа ондактыг таварылганы болдурбаанын палергей бүтүрелдин бар-ымдалааш, Совет Чазактын ол дүжүл-галарын оларнын характеринге бичин-аа күшүсө кылдыр көргүсөп нотазын ал-ган, Турциянын Чазак элдепсинген.

Мынчалажок Турциянын эрге-чагыр-галары кандыг-аа бугулаазыларын бол-дурбас сорулга-биле, америк эрге-чагыр-галарын оларнын характеринге бичин-аа баш бурунгар көрүп болуп болганда, совет девишкэриг кыры-биле ужуп эртин болгу дег немелде шарларын салып үндү-рбөс дээн болдуну дег хемчеглерин алыр».

Турциянын Чазанга Совет Чазактын 1956 чылдың февраль 20-де нотазы

СССР-ниң Даштыкы Херектер Минис-трияниң Бирги Ораакчызы А. А. Громы-ко февраль 20-де Турциянын СССР-де онза болгаш Бүгүн эргелит Захичин дэргин К. Н. Кавурун хүлээп алган болгаш Совет Чазактын даразындагы нотазын анаа тутуш берген:

«СССР-ниң агаар делегмичин девишкэ-ригден Турциянын девишкэригден агаар шарларын салып үндүрүп турарынын дугайында айтырыгын талашы-биле СССР-ниң Чазак бо чылдың февраль 4-те болуун нотазына Турциянын Чазанын харызын февраль 11-де алганын балык-кавышаан, оң-биле холбаштыр дара-зындагы чүдүлү медээлери эргежок чүгү-ла деп санап тур:

Черлерин чорукка тыртырар аппарату-раны, а ол ышкыш автоматтыг хемчег-р радиоламчылыктарын, радио приемни-терин болгаш еске-аа чүбүтерин чүбүткөн АБШ-на белектетинген хөй санын агаар шарларын сөөлдүрүп турар дугууна СССР-ниң агаар делегмиче Турциянын талашы-нда хамылап кирип тургалаанын фак-тынычте Турциянын Чазанын кичээ-гейин СССР-ниң Чазак февраль 4-теги нотазына улаңдырган.

Турциянын Чазак февраль 11-деги болу-ун нотазында Турциянын эрге-чагыр-галары америк эрге-чагыргалар-биле калы ажылажып тургаш, Турциянын девишкэ-ригден агаар шарларын атмосфераның үстүтү каттарчыне салып үндүрүп чоруту-ту «чамдык үнчүл дүгузунда» боттанды-рып турар дээрин хүлээп турар-дыр. Мы-чалажок оң-биле калы агаар кылмагар үрөөр чорукту шыныктырып шы-даас чылзаа калканын, агаар шарларнын ужудушкунуарын агаар харылаанын аймык чок чүве деп айттып турар-дыр.

Ону барымдалааш, Совет Чазак болза СССР-ниң агаар делегмиче мындг шар-ларын салып үндүрүп чорук Совет Эви-зелинин девишкэриг талашы-биле дэп болбас чоруюн болгаш уластар аразынын эргели-ни ниятиге хүлээп көрдүнгөн норма-чиликтерин каржысы-биле үрөөн ол бо-лур дээрин баа дагын айттып тур.

Оон ангыда агаар транспортунга-аа, ол

шарларнын ужуп чоруп турары районна-рың чонунга-аа ол агаар шарларнын ужу-душкунуарын улау кыжанышкыны болуп турар дээрин Совет Чазактын эргели-ни бар хөй санын медээлер, а ол ыш-каш ол дугайы Европаның еске-аа эзөөн хөй күрүлелеринин Чазактарынын ме-дээлери керечилеп турар.

Каш чүс килограмм деңизилг чүбө ан-чоруп агаар шары-биле самолёт үскүдө-жир болза, үрелишкенин чалаш чок болу-ру кижэ бүтүрүш билингир. Ниити дең-изин 200—300 км чүбүтүп улау медээ-биле кошкан ийи хажаркаттар шарынч ча-гаар үрелишкенин болган үеде улау бек-тиктен хостуг баткаш, бажындарын, те-лефон болгаш алектри шугууларын, янзы-бүрү тургалаары үрөп база кижэ-аа ко-таргаларын болдуруп болуру ылаң.

«Ниятиге хүлээп көрдүнгөн практика» ёзуугар метеорологтук шинчилелдерге ажылатканын турар болгаш совет агаар делегмиче таварылга болуп дүжүп турар анаа шарлар дугайында чугаа чоруп тура-дыр аяныг Турциянын Чазанын кыл-ган балыткалыгга хамаарыштыр, СССР-ниң Чазак оң февраль 4-теги нотазында чугаалынган чүдүлү балыткаары эргежок чугула деп санап тур. Турциянын девишкэ-ригден совет агаар делегмиче салып үндүрүп турар шарларга метеорологтук кол элементтерин — атмосфераның ба-зышкынын, температуранын, агаарнын ынын болгаш оон-аа ескелерин хемчө-р сорулгын кандыг-аа аппаратура чогу-ру, оларнын 300 км чедир деңизилг де-ринг-херекселери нургулаанында-аа чер-лерин агаардан чорукка тыртырарына, ко-ординаттарын тодарларына таварыштыр-ган үстүдө айткан аппаратура-дан болгаш тускай радиотехника аппарату-разынан тургустунуп турар дээринче Турциянын Чазанын кичээгейин Совет Чазак баа дагын улаңдырып тур.

Моон-биле холбаштыр Совет Чазактын чогуур медээгелити буржуе, АБШ-тың Ча-заа база-аа совет агаар делегмиче салып үндүрүп турар шарлар метеорологтук шин-чилелдер кылдыр сорулгын болгаш агаар транспортунга аймыктыг болбайн турар

чүве деп медээгелити барымдалааш, Совет Эвизелинин Чазак Нью-Йоркка, Вашинг-тонга азы—хамаарышкан Чазактар чеп-шөрежир болза—Лондонга, Парижге айттынган шарларын аппаратуразы-биле хөйге делегелерини организастар болгаш ол шарларнын база оларнын дериг-херек-селдеринин дугайында эргежок чугула тайлыбырларын берип болгу дег болууну өспүрттерин чорудар деп Американын Каттыканын Штаттарынын Чазанга са-наалыкын Совет Чазак Турциянын Ча-занга медээ кылдыр дыңдаптыр тур.

Бир таз Совет Эвизелинде хөй санын агаар шарларын туттурган болганда агаар шарларнын мындг делегелерин олар-нын Чазактары-биле дугурушканын ёзу-гаар, база бир эвес Совет Чазактын кыл-ган балыткааларын барымдалыны бугу-редиринин эргежок чугулазын бар болуп болза, еске-аа чурттарга организаста-рынга белегин Совет Чазак илгерилеп тур.

Мындг янзылыг делегелер-биле тус-кай эртемчилерин болгаш хөй-ниитини таныштырыр СССР-де туттурган агаар шарларын кандыг сорулгага кылдынганын, база агаар транспортунга болгаш чоңга аймыктыг болуп турар бе дээрин та-даргай бүтүрүдир аргам бээр деп Совет Чазак болуп турар.

Совет агаар делегмиче салып үндүр-гөн, баа—Турциянын девишкэригден-аа салып үндүргөн агаар шарларын, ол шарларга аппаратураны көөрү-биле Мо-скваже болууну тускай эртемчилерин Тур-циянын Чазак чорудар аргалыг кылдыр санап турар ирги бе дээринин дугайында оң санал-оңалын билиш алырын Совет Чазак база күзөөп ийи.

Совет агаар делегмиче Турциянын де-вишкэригден шарлар салып үндүрүрүн моон мынд болдурбазыне улаңган хем-чеглерин алыр дээринин дугайында Тур-циянын Чазанын медээгелити Совет Чазак медээ кылдыр хүлээп ал тур».

Дэргин К. Н. Кавур бо нотаны болумнуң Чазакка саат чокка дамчыдып бээр мен деп медээгелити.

Баш бурунгар белектел ада-иелерниң сонуургалын улгаттырган

Улут-Хем районнуң Шагаан-Арыг хоорайда № 2 ортукма школа ада-иелеринин хуралынын белектелити улау кичээгел-ин салып турар. Ол болза, хуралга ада-иелеринин илдепкейлиг киржилгелерин чап-дырып турар.

Ада-иелеринин хуралын чымдырарла, оң болуп черин бүгүн белектел, таарым-чалыг байдалды тургузуп база уругларын-нын кылган ажыдарынын делегелесини кластарга организастаан.

Хурал болурунун муруну чарымында план ёзуугар көрдүнгөн чүдүлөр кыл-дынган турган. Чүд дэрге, өөреникчилер-ин аргы бижөөн тетрадытары, хол ажы-лынын кичээгелити кылган ажыдарын, оларнын чураша аны-бүрү чураттары, «Шевер холдар» деп болгумун киржилчи-леринин каастан дараан кылгалаары делетинген. Оон ийи төгү башкыны эш Будакованын уугурулазы-биле уруглар-нын концертин белектес. Балгумун кир-жилчилери концертке кедер хептерин илзир-биле боттары баскан, олар таарым-тыр кетинген турганнар.

Школянын харымсалгалыг дежурни-башкымыдан ангыла өөреникчилерден дежурниларын база тургускан. Оларнын сорулгазы болза, келген ада-иелерин хүн-дүдүлгелерин-биле хүлээп ал, оларын бүртү-көп столуче чапал, өөреникчилерин дел-гелесинде ажыдарын ада-иелерге тай-лыбырлап бээр болуп. Ол аразында шко-ланын үрөп хөгжүмү үргүчү ойноп тур-ган. Мындг организастыг хемчеглер ада-иелерин сагыш-өстүлгүн хайныктырып, уругларын өөренигелесинде бүтү талашы-биле дузалап, школа-биле болгаш башкы-лар-биле харылаанын улам быжыгалаары-не сорук кирип турар.

Өөреникче-кижилдигелити ажыды эки-жерде талашы-биле ада-иелерин сорулга-зынын дугайында айттыргын хуралга чугаалашкан. Илдепкейлиг болгаш санаал берген дертук класта ийи уруу эки өөренип турар эш Данымынын, 5—7 класта уруглары эки өөренип эштер Дыкмынын, Бавуунун үлгерин, башкы-лар-биле харылаанын, уругларын хан-

дырылгалын эки тургусканын медээгелити. Оон-биле чергелештир уругларын эки өөреникчилер, быжыг салыгга-чоруму дэп сагыш салбас ада-иелерин хуралга шүтүм-чүдүлгөн. Чижээ, алдыгы класта багай өө-ренип, кичээл үезинде чорум чокталып турар Ховалыг Сарыг-оолдун ада-иелери ол ышкыш уруглары багай өөренип, чылдаган чокка шак үер, чорум чок Кыргыс Отур, Донгак Чаш, Монгуш Ону болгаш еске-аа ада-иелерин чугаалаан.

Ада-иелер хуралга чүгүлө илдепкейлиг чылган эвес, харын хурал белик дел-недиг болуп, олар санаал шүтүмчүлөгелити илдепкейлиг кирип, боттарынын дүжүл-галын солчуруну талашы-биле үнелит: сүмелери бергенер. Ол болза-школянын өөреникче-кижилдигелити ажылын моон сонгаар улам экижидеринин болгаш шко-ла-биле ада-иелерин харылаанын бы-жыгалаарынын, школянын ажылында бөр чептерин чаладырынын аргаларын айткан.

—Ада-иелеринин школа-биле, башкылар коллективин-биле быжыг харылаалыг бо-лурдунан ангыла партия, совет болгаш еске-аа хөй-ниити организастарынын киржилгелерин күштедилер херек. Чүд дэрге, кымын огул азы уруу калы класта багай өөренип, хандырылгалынын талашы-биле четпес болуп, ону школа-нын дирекция чери, кластын уугуручу башкымы хамаарышкан организастарын-нын уугуручуларынга дындадыр чорук чугула. Ийчанган коммунист болгаш профилес кижигүн ада-иелеринин уруг-ларын оларнын хуралдарына тургузуп турар чорук улау ужу-дузалаы болуп деп эш База-оол чугаалаан. Ол ышкыш еске-аа үнелит санааларын эштер Семис-оол. Дыкмын болгаш ескелер-аа берген.

Хурал соонда «Өөреникчилерин бажыга онаалгалынын ужу-дузасы, анаа ада-и-елерин хамылаа» деп темага лекция бол-ган. Оон дараазында өөреникчилерин бот-тыныгыр үрөп-чүдүлү болгумун кир-жилчилеринин солун концерти болган.

С. ДУНЖЕН.

Часкы тарылганың белектели эки чоруп турар

Бызы районнуң «Х Улут хурал» кө-дө ажыл-агый артези часкы тарылганын белектелин дүргөн дээр дэп хемчеглер-ин ал турар. Колхоз эртен чымдындан тараа-культураларын тарылга шөдү 21 хуу, нозаанын—25 хуу калбартыр.

Хову, огород бригадаларын бригадир-лери эштер Крыцын, агроном Дүшүк-оол олар бригадаларын кижигүннерин ажыл-че эвилдештер. Ук бригадалар эрги 4 пар-ник онгарларын септешкан, 2 чаа он-гарларын каскан, 83 раманы септеш, чүс чаа рамаларын кылып эгелзеш, 630 тонна өдөк төгөр планын тургаш, 500 тонна өдөкти, 5 тонна худуу огород шө-деринде сөөртүп чедирген. Бара-оол, Филмонов олар 4 шанаактыг айттар-биле өдөк

сөөртүрүнгө кымымак ажылааннар. Колхоз ногаа үрелишкени 80 хуузуң са-дып алган, картофель үрелишкени 310 цент-нерин белектеш, тараа культураларын 880 центнер үрелишкени аргалат дооскан. Эштер Чодал-оол, Сумбаа олар үрелишкени эки шынарыг аргылаан.

Хову бригадалары эртен күзүң 540 гек-тар чери база 250 гектар кур болгаш куруккан черлерин андырып белектеш.

Колхозтун дарганаар черинде 2 тонна хөмүр белектетинген. Дарганаар эштер Н. Доренко, П. Абрамов олар баштайгы хүннерде 5 андыш, 10 пиллаларын септеш.

К. ОНГА.

Куш ажылын хөгжүдериаче кичээгел салыр

Облпотребсовотун белектел эргеледи эртен чылган Танды районнуң девишкэ-риг — Чагытай хөдүк чанында куш фер-мазын организастаан, мында чуртта бээр 1400 баш дагалар, кастар болгаш өдү-рестер бар. Ол куш ажылын хөгжүдериаче капитал салымшынын 250 муң рубль чедир көвүдөткөн. 1000 баш кас, 400 баш дагаа кирип ийи кастарлар туттунган, оларны эки дерип, чымылап кылган. Тургалга фондузу болгаш еске-аа тулут-тар кылдынган.

Куш фермазы 1956 чылдың бүтү кыш-кы сезонунда хергелээр чөм-биле бурун хандырылган. Амгы үеде азыраа куштар-ның хемчегилеген болгаш ажаалдаа ба-ай эвес тургустунган. Куш фермазынын эргелекчи эш Семенов хөй куш чурта-ларын алдырычте улау кичээгелин ула-ндырган. Куш фермазы бо чылмы 50 муң чуурган болгаш 18 тонна чедир кас, өдүрөк эдиги хуорайга бээр.

Облпотребсовотун белектел эргеледи бо чылмы куш фермазынын көвүдөдир, хөг-жүдөр сорулга-биле азыраа куштарын быжыг чөм суурун тургузар дэп 30 гектар тараа культураларын болгаш 10 гектар картофель тарылганын ботта-дырып чорудар. Чурталга фондунун немелде тулуу, картофель шыжарар пойма, куш чөм тараа урар склад болгаш оон-

даа еске тулугдар кылдынар. Тарылга чурдурмалыга болгаш дүжүт ажаал алы-рынга хергелээр чугула херекселерин са-дып алыр деп турар.

Кымыдым инкубатор станциязы 1956 чылдың майдан эгелзеш ылыга чедир да-галарын, кастарын, өдүрестерин чуургаларынан куш оолдарын 10 муң чедир чамаларын бээр улау күзүңчиг.

Белектел эргеледи Кызыл горноузда чуурга бээр 500 баш куштук ферманы, Чөөн-Хемчик районунда 450 баш куш-тарын куш фермазын организастаан. Бо райполар 1956 чылда Кызыл, Чазана хоорайларын чуртакчыларына, 76 муң 400 санын чуургаларын саткан турар.

Баз-Хемчиг райпоу (даргазы эш Грибов) ажалды эки организастааган тургаш, элзеш ажыктыг болуп турган куш фер-мазын дүжүргөп четпес. Мындг чорукту райполар болдурбас ужуруг. Улут-Хем, Бий-Хем, Кызыл болгаш областын еске-аа райполарына куш фермаларын организаста-рынга болдурар аргалар бар. Райпо-ларын уугуручулары дугаалар ажыла-агыларынга куш ажылын хөгжүдериаче кичээгел салыры чугула.

П. ЖИТОВ, облпотребсовотун белектел эргелединин начальниги.

Чылгычынын куш-ажылы

Дагба Лопсан бичезинден тура-ла мал ажылынга ынак чораш. Эрзин районга турган МЧА3-ге 1940 чылда кирген, аны-ка ол оол бүтү кижигүннер-биле бир дөмөй мал, чөп ажылын сайыралыр херекке бо-лунуң кужуң хараа чокка берип, МЧА3-ниң ажалы-агыларын эвеш эвес үзүң берип келген. МЧА3 1950 чылда «Кызыл сым-лы» колхоз болуп организастаанганда эш Дагба чылгы калдарын күзөш, кол-хоз баштаар черинге илгел кылган. Оон кү-зелин хандырган.

Баштайгы чылдары чылгы хамыраы кыда берге-аа турган болза, чылгызын алышкан менди ажырып, чалгы үеде ола-рын таарыштырып келгени-биле чылгызын күштүк-шымак болуп, чаш тэу менди камгалатканын келген. Анык чылгызын мурнакчы малчыларын дүжүлгалын улам-на шинчелдеп ап, мал ажылында мер-жежилди белидип турган, элзеш хөй ажал аттарын колхозка өстүрүп берген. 1953 чылда 115 бөдөн 115 кулун, 1954 чылда

114 бөдөн кулунуарын хүлээп алгаш, бүгүн өстүргөп колхозтун ниити чылгы-зынга каткан. Оон куш-ажылын колхоз баштаар чери үнелеп көргөш, 2 бөдөннү немелде төлөвирте тымыска.

Эртен чылмы төрүүр 63 бөдөн 63 ку-лунуарын менди алган. Эш Дагба чылгы-ны бо чылмы семис шымак кыштап турар. Бо чылмы төрүүр 63 бөдөн кулун-ларын бүгүн камгалап алыр дэп социалист чарыштың бекиткен хүлээгелсин алган.

Эш Дагба эртен чылмы 1023 куш хүнү ажылааш, акка-биле 5115 рубль алган. СЭП ТК-нын ажаллап кылганы партиянын XX съездинин Директивала-рынын төлөвилсин илзир-биле деткип, алды кыштап менди ажырап, чаш тэу бурун камгалап алыр дэп улам сорук кир-ген ажылап турар.

М. ДОРЖУ-СУМБА.

Ужар-чүүл талашы-биле Болгариянын, Венгриянын, Польшанын, Румыниянын, Чехословакиянын болгаш ГДР-ниң кады ажылдажылгасы

СОФИЯ. Февраль 7-ден 12-ге чедир Со-фияга Болгариянын, Венгриянын, Чехо-ловакиянын, Польшанын, Румыниянын, Герман Демократтыг Республиканын ха-чааты ужар-чүүл флордунуң уугуручулар-нын чөвүлөс хуралы болган. Чөвүлөс хуралды киржилчилери уластар аразы-нын агаар шүтүмүн калы ажылаарынын эки талашын медээгелити. Чөвүлөс хурал ужудушкунуарын чалгы планын хүлээп алган болгаш пасажирлар, чүбө болгаш почта сөөртүлгелерин моон сонгаар экижиде-ринин талашы-биле хемчеглерин дугурауу алган.

(СЭТА).

Лондонда совет-япон чугаалажышкынар

ЛОНДОН. Совет-япон чугаалажышкы-нарнын дугайында калы кылган ме-дээгелити Лондонда чарлаан, мында чуга-лап турары болза:

— СССР-ниң болгаш Япониянын аразы-ның кереэниң төлөвилсиниң статиялар аайы-биле чугаалажып көөрү СССР-ниң төлөвлөкчиси Я. А. Малик бол-гаш Япониянын төлөвлөкчиси С. Мацуно-то олар февраль 10-да түгүлчүлзөөнөр.

(СЭТА).

ЛАЙПНГ АДУР МҮРҮНУ КОРЕЙДА УЗЕЛ-БОДАЛАД

ДЕП. Мүрүнү Корейдан алдынган ме-дээлерин барымдалап «Балит» деп индий солунуң бижип турары болза, лайпнга болгаш американнарга улау узел-бодалар Ли Сын Маннин армиясында күштелип турар. Корейан хан төгүшкүңүң ажа-ныче бир катан чыгаш кыргын аме-риканнар амгы үеде боттарынын хө-лөмшөөннери-биле Корейан оон-дэп артык улау чөвүлэн-адалаче катан ки-рип чадаастар деп мүрүнү корей армия-нын офицерлери болгаш солдаттары ажы-биле американнарны буруудалып турар.

Американнарнын болгаш мүрүнү корей солдаттарын аразында болгулап турар сегижип азымышкынар, бола-жымшыкынар база өдүрүшкүннөр-биле дооступ турар. Ол дэрге, анаа-ла бөкүш-кү болу бергенин солун медээгелити турар. Мүрүнү корей армияда меригден дэшин үер чорук көвүдөп турар. Чүгө сөөлүгү үш айларын дүгузунда бешин армия-дан 6 муң хире кижэ дэшин чоруткан.

(СЭТА).

Австралияда порт ажылчынарынын ажал соксадышкыны

НЬЮ-ЙОРК. Икватте Пресс агентте-линин корреспондентинин Сиднейде дамчыдып турары болза, профвилелдер-инин австрали чөвүлеси Австралиянын бү-гү порттарында үш неделя азыг ажыл соксадын турар докер